

Таким чином, висвітлені нами вище позиції Є. Голобородько щодо ціннісних орієнтирів освіти можуть слугувати філософським контентом концепції «нової української школи» нового тисячоліття.

Література:

2. Голобородько Е. П. Взаимосвязанное обучение видам речевой деятельности и вопросы поликультурного воспитания / Е. П. Голобородько // Информационно-методический журнал: Издательство ХДУ. Печатное слово. – 2004. – № 3-8. – С. 4-7.
3. Громовий В. В. Маніфест громадсько-педагогічного руху за «Свободу в освіті» / В. В. Громовий // Управління школою. – 2011. – № 10-12. – С. 2-6.
4. Жерносек І. П. Чинники формування управлінської культури ЗНЗ / І. П. Жерносек // Управління школою. – 2009. – № 26. – С. 2-9.
5. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. – Львів, 2016. – 64 с.

Одаїник С. Ф.*

PISA – НЕВІД’ЄМНА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто деякі аспекти міжнародного моніторингового проекту PISA. Зазначено, що дослідження PISA у 2018 році є надважливим для України, адже воно дасть змогу оцінити, наскільки українські 15-річні учні підготовлені до життя в широкому контексті, виявити сильні та слабкі сторони в їхній освіті.

Міжнародні порівняльні дослідження стали невід’ємною частиною системи оцінювання якості освіти в багатьох країнах світу. Країни, що зацікавлені в участі в таких дослідженнях, можуть обирати одне або декілька досліджень із значного переліку: TIMSS, PIRLS, PISA, CIVIC, ICILS тощо. Усі вони значно відрізняються за направленістю, змістом, організацією й періодичністю. Подібні ці дослідження тим, що всі вони можуть бути використані для вдосконалення освітніх систем, об’єктивної оцінки стану освіти в державі, визначення пріоритетних напрямів розвитку галузі.

У 2016 році Україна долучилася до одного з найбільш масових міжнародних досліджень якості освіти – PISA [2]. Пілотний етап PISA відбудеться у травні 2017 року, у ньому візьмуть участь 3000 учнів, а основний етап – у 2018 році (візьмуть участь 5000 учнів). Метою пілотного дослідження є перевірка якості його підготовки, перевірка валідності та надійності тестів.

Назва дослідження PISA розшифровується як Programme for International Student Assessment (Програма міжнародного оцінювання учнів). Це дослідження створено за ініціативою Організації економічного співробітництва й розвитку (ОЕСР). PISA має надзвичайно точно описані стандарти організації й проведення дослідження та звітування за його результатами.

* © Одаїник С. Ф.

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Країни, що не дотримуються цих стандартів, виключаються з дослідження без додаткових пояснень.

Дослідження Програми міжнародного оцінювання учнів проводиться кожні три роки, його завданням є перевірка набутих знань і компетенцій тих учнів, яким виповнилося 15 років, за трьома галузями, визнаними найважливішими в житті сучасної людини: читання та інтерпретація, математика, а також розуміння природничих наук. Програма проводиться за рахунок членських внесків країн-учасниць. Саме вони беруть на себе всі витрати на його проведення. У кожному наступному дослідженні наголос робиться на вивченні однієї галузі: у 2000 і 2009 роках це було розуміння прочитаного, 2003 і 2012 роки – математика, 2006 і 2015 роки – знання природничих наук. У 2003 році вивчали додатково вміння вирішувати фінансові проблеми.

У поточному циклі проекту, що почався у 2015 році й завершиться в 2018 році, візьмуть участь понад 70 країн. Лаура Фігазоло, представник відділу досліджень міжнародної освітньої асоціації «Education International», стверджує, що саме чітка орієнтованість на політику в галузі освіти відрізняє дослідження PISA від інших міжнародних порівняльних опитувань у галузі освіти. Програма PISA містить ключові стратегічні й політичні рекомендації, що створюють нову основу для нових освітніх цілей. Надані урядом країн політичні рекомендації сприяють покращенню показників освітніх систем в їх країнах і, як наслідок, збільшенню їх конкурентоспроможності [1].

Дослідження PISA є надважливим для України, адже воно дасть змогу вивчити те, наскільки українські підлітки усвідомлюють загальні принципи та ідеї наукової теорії й здатні використовувати навчальні здобутки в різноманітних життєвих ситуаціях. Програма не орієнтується на стандарти освіти окремих країн, натомість зосереджується на найважливіших напрямках навчання.

За словами Лілії Гриневич, міністра освіти і науки України, PISA як міжнародне порівняльне дослідження враховує величезну кількість критеріїв і факторів, що впливають на систему освіти загалом. Завдяки цій програмі ми отримуємо серйозну додаткову інформацію, що допоможе правильно визначити слабші та сильніші місця нашої системи освіти й вибудувати орієнтири, за якими далі формуватиметься освітня політика в Україні. Запровадження PISA стане кроком до встановлення компетентнісного підходу до навчання. При такому підході головне не накопичення певної кількості знань, а так звані компетенції – навички й уміння, на основі яких можна ухвалювати життєві рішення [5].

Заступник міністра освіти і науки України Павло Хобзей зазначає, що PISA – це той еталон, яким міряють якість освіти всіх країн. Тепер можна буде побачити, як освіта України позиціонується порівняно з іншими країнами [4].

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Багатоплановість дослідження зумовили залучення фахівців Національної академії педагогічних наук України, аналітичного центру CEDOS, Співки Ректорів, Співки роботодавців України, Співки керівників навчальних закладів, Інституту модернізації змісту освіти, закладів післядипломної педагогічної освіти, Альянсу сприяння зовнішньому тестуванню в Україні (USETI) та інших установ на різних етапах його підготовки. В Україні за організацію й проведення дослідження відповідає Український центр оцінювання якості освіти та регіональні центри оцінювання якості освіти, а за підготовку національного звіту за його результатами – Інститут освітньої аналітики [2]. У кожній області обрано регіонального координатора дослідження, який займається питаннями розповсюдження інформації про програму, організацією взаємодії з навчальними закладами, моніторингом стану підготовки до дослідження в області, роботою з представниками регіональних засобів масової інформації.

Для отримання повноцінної картини про успішність країни в освітній галузі зовсім не обов'язково проводити тестування всіх учнів різних вікових категорій. Базова кількість учасників вибірки дослідження становить близько 5 000 осіб. У всіх країнах світу тестування будуть проходити 15-річні підлітки незалежно від того, у якому класі вони навчаються. Українська сторона надає організаторам списки навчальних закладів країни (а це загальноосвітні школи, ліцеї, гімназії, професійно-технічні навчальні заклади, коледжі тощо), де навчаються 15-річні школярі. За цими даними міжнародні партнери визначають список навчальних закладів-учасників, де будуть обрані підлітки, які пройдуть тестування.

Тестування під час дослідження PISA в Україні буде відбуватися у паперовому форматі, що передбачає формування 12 різних зошитів для учнів. Кожен учень в аудиторії отримає унікальний набір завдань, що дасть змогу уникнути списування, підказок з боку інструкторів тощо. Кожен зошит складатиметься із кластерів завдань з читання (провідної галузі), математики та природничих наук. Тести складаються із завдань відкритої форми та завдань із множинним вибором відповідей, згрупованих за текстовими фрагментами з викладом ситуацій реального життя. Загальний час розв'язання всіх тестових завдань становить близько двох годин.

Процедури проведення тестування подібні до процедур зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО). Вони також передбачають роботу інструктора з проведення тестування, який роз'яснює учням процедури, слідкує за порядком в аудиторії, часом початку та завершення роботи. Утім, однією з відмінностей між проведенням PISA та ЗНО є те, що тестування проводиться в тому навчальному закладі, у якому навчається учень. Це однак не є підставою для хвилювань щодо прозорості дослідження, оскільки програмою передбачено цілу низку заходів для запобігання можливим зловживанням. Серед них, зокрема,

буде залучення незалежних спостерігачів до проведення тестування в класах, а також незалежний аналіз статистичних даних за результатами тестування.

Розробниками тестових завдань PISA є представники понад 40 країн світу. Вони співпрацюють для отримання тестових завдань, що відповідають програмі дослідження, а також максимально висвітлюють особливості освітніх систем різних частин світу. Завдання проходять надзвичайно складну процедуру перекладу й адаптування, що передбачає переклад двома незалежними перекладачами, узгодження вітчизняними й міжнародними експертами. Проходження всіх зазначених процедур займає майже півроку, але саме вони дають змогу уніфікувати інструменти 70 країн світу. Серйозні зусилля докладаються до того, щоб досягти культурної та лінгвістичної відповідності тестових матеріалів.

У дослідженні використовуються лише якісно розроблені механізми перекладу тестових матеріалів і дотримання процедури збирання інформації. Як наслідок, результати PISA мають високі показники валідності та надійності. Вони можуть значно покращити розуміння навчальних досягнень учнів у розвинених країнах і в тих, що знаходяться на ранніх стадіях економічного розвитку. У всьому світі результати тестування PISA використовуються для того, щоб оцінити рівень знань і вмінь учнів країни, порівняти його з рівнем знань і вмінь учасників з інших країн; установити рівні для покращення системи освіти; зрозуміти сильні та слабкі сторони системи освіти своєї країни. Українські фахівці вже долучилися до процесу підготовки текстів завдань українською мовою, на сьогодні вже перекладені й адаптовані завдання програми й відбувається процес їх узгодження в межах країни та з міжнародними експертами.

Запитання PISA побудовані таким чином, щоб виявити, як учні збираються використовувати отримані знання в певних життєвих обставинах за трьома основними напрямками – читання, математика та природничі науки. Адже PISA – це більшою мірою компетентністний підхід, ніж просто оцінка знань. Учні не будуть виконувати специфічні види завдань на використання правил граматики чи пунктуації – тобто завдання, засновані на оцінюванні знань. Натомість, PISA пропонує завдання з реального життя, з якими учні можуть зіштовхнутись поза освітнім контекстом. І результати такого оцінювання, безумовно, залежать від базових навичок, що набуті учнями в межах освітнього контексту й посилені життєвими обставинами [3].

Окрім тестових завдань, PISA використовує так звані контекстні опитувальники, що дають змогу зібрати дані про учнів, отримати повноцінну інформацію про систему освіти в країні, визначити вплив різних чинників на якість освіти. Серед чинників, що вивчаються у програмі, найважливіші такі: піклування про учнів з боку батьків та їхня підтримка, навчання в ранньому дитинстві, наявність мотивації до навчання, залучення до

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

читання, інтерес до математики, задоволення від наукового пізнання, повага до інших, а також здатність регулювати власну навчальну поведінку.

Участь в опитуванні беруть не тільки учні, але й адміністрація шкіл. Надана ними інформація використовується для аналізу отриманих учнями результатів з урахуванням кваліфікації вчителів, ефективно організованих навчальних планів, практики викладання, часу на навчання як безпосередньо в школі, так і поза її межами, контролю якості шкільних процесів, їх моніторингу, шкільного управління, залучення батьків до участі в шкільному житті тощо.

Факти доводять, що більшість країн – учасниць дослідження розпочали реформи в освіті та впровадження освітніх проектів саме у відповідь на оцінювання PISA. Після дослідження Україна отримає великий звіт, у якому будуть зазначені головні прогалини нашої освіти. Результати використають, щоб порівняти українську систему освіти із західною й перейняти досвід у кращих, оцінити її стан, визначити слабкі та сильні сторони, визначити міжнародні цілі освіти відповідно до програми ООН до 2030 року, вибудувати орієнтири, за якими далі буде формуватися освітня політика в Україні. Як зазначила Тетяна Вакуленко, начальник відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти, національний координатор PISA-2018 в Україні, здійснений Програмою аналіз результатів міжнародного порівняльного оцінювання, а також надані на його основі рекомендації сприятимуть зростанню якості освіти в нашій країні й покращенню її показників у наступних дослідженнях PISA [1].

У більшості країн управлінці в галузі освітньої політики використовують документи та матеріали PISA як зразкові моделі й орієнтири у формулюванні національних освітніх стратегій та практик оцінювання. Крім того, значна група країн прагне включити компетенції, подібні тим, що використовує PISA, в освітні стандарти та в удосконалені навчальні програми. Такий вплив на освіту країн-учасниць може бути витлумачено як перенесення міжнародного досвіду на національний ґрунт [3].

PISA – масштабний проект, що вимагає відданості, часу та інших ресурсів з боку різних учасників процесу, різних інституцій. Найбільший ризик: якщо результати дослідження не будуть використані ефективно, то всі зусилля пропадуть даремно. Тому, щоб мінімізувати цей ризик, Україна має приділити увагу не тільки участі у програмі, а й відповідному використанню отриманих результатів.

Література:

1. Вакуленко Т. PISA 2018: Що отримає Україна? / Тетяна Вакуленко, Світлана Ломакович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/porivnyalna-pedagogika/818-pisa-2018-shcho-otrimae-ukrajina> – Назва з екрану.

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

2. Наказ МОН України від 23.02.2016 №149 «Про організацію та проведення міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-03-10/5182/nmo-149.pdf> – Назва з екрану.
3. PISA – це розуміння факторів успішного навчання: інтерв'ю з експертом Організації економічного співробітництва Фернандо Картрайт (30 червня 2016 р., м. Київ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/51413/> – Назва з екрану.
4. Перевчати вчителів – одне із важких завдань: інтерв'ю із заступником міністра освіти України Павлом Хобзеєм (11 листопада 2015 р., м. Київ), [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/48457/> – Назва з екрану.
5. Україна офіційно приєдналася до Програми міжнародного оцінювання учнів (PISA): інтерв'ю з міністром освіти України Лілією Гриневич (1 липня 2016 року, м. Київ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://testportal.gov.ua/view/10843/> – Назва з екрану.

Тарабанова Я. В.*

ТВОРЧА ГРА «РЕКЛАМА» ЯК НЕТРАДИЦІЙНА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ РАДИ

У статті розглядається доцільність використання такої нетрадиційної форми проведення педагогічної ради, як творча гра «Реклама», охарактеризовано умови ефективності проведення такого засідання.

У сучасному суспільстві відбуваються як соціальні, так і економічні зміни. Це відбивається і на освіті, що перебуває на етапі модернізації. В умовах демократизації шкільного життя, переходу до громадсько-державної моделі управління навчальними закладами, що зумовлено Національною доктриною розвитку освіти, школа змінюється, оновлюється й перебудовується. Навчальний заклад сьогодні поставлений у ситуацію самовизначення: отримав можливість самостійно обирати орієнтири і цільові установки своєї діяльності. Тому зростає роль колективних форм управління. Органами колегіального управління школою є конференція, рада школи, педагогічна рада, нарада при директорі, його заступниках. Їх діяльність координується залежно від потреб колективу і завдань школи. Особливого значення в реалізації нових підходів до навчально-виховного процесу набуває педагогічна рада. Якщо представити педраду як системоутворювальний чинник розвитку закладу, тобто бачити в ній важливий засіб управління цілісним навчально-виховним процесом, то можна говорити про технологію управління розвитком школи за допомогою системи педагогічних рад. Отже, оновлення змісту освіти слід починати з перегляду підходів до проведення засідань педради. Адже педагогічна рада має забезпечити стратегію і тактику розвитку школи, безперервне професійне та особистісне зростання працівників

* © Тарабанова Я. В.